Nieuwsbrief WBG Waalwijk

Achtste jaargang, nummer 3 2017

Weidevogelbeschermingsgroep Waalwijk
werkzaam in de gemeenten Waalwijk en Heusden
onder begeleiding van het Brabants Landschap

Coördinatoren: Harry Keijzer, tel. 0416-335156, harry.keijzer@zonnet.nl
Henk Bergmans, tel. 0416-338856, h.th.bergmans@home.nl

5 juni 2017

De lente is voorbij, het is zomer!

Met het einde van de meimaand is de lente voorbij. Het was best een goede maand, maar wel met grote temperatuurverschillen. In het begin nog pittige nachtvorst, aan het einde tropische temperaturen! Het was overwegend droog, met een enkele zware bui. Onze agrariërs hebben eind april en begin mei alle kansen gehad om hun akkers te bewerken en in te zaaien. De pullen van de eerste legselronde hebben daar ongetwijfeld hinder van gehad. Een weekje later was voor hen beter geweest. Het zaaizaad van het voor ons belangrijkste gewas, de maïs, zat bij nagenoeg alle boeren aan het eind van de eerste week van mei al in de grond. Opvallend was het, dat toen ook al de graspercelen waar geen vee geweid wordt, gemaaid waren. Amper een week daarna werden al weer de eerste nieuwe kievitsnesten - vaak met vier eieren - gevonden. Omdat de maïs op dat moment nog niet boven de grond te zien was, konden de legsels nog niet naar 'de rijen' verlegd worden. Dat gebeurde daarom, op de akkers waar dat nodig geacht werd, wat later, maar vóór dat met het wiedeggen of het doodspuiten van onkruid begonnen werd. Inmiddels is de zomer van start gegaan. We zullen ervaren wat die ons weer te bieden heeft, ook buiten het 'weidevogelen' om!

Vorig jaar kwamen er nog al wat berichten binnen, dat er eind mei her en der in ons gebied kievits-pullen werden gesignaleerd, maar ook enkele van wulpen- en scholeksters. Dit jaar was dat veel minder het geval. Hopelijk zijn ze er toch en worden ze vliegvlug!

Wel jonge grauwe ganzen en knobbelzwanen. Foto's respectievelijk van Gerard van Mierlo en Addy Pullens

Resultaten
Hierna gaan we in op de resultaten van onze zeven afzonderlijke vrijwilligersgroepen tot en met 2 juni. Tussen haakjes () staan de aantallen legsels van begin juni vorig jaar.

Groep 1 o.l.v. Antoon Muskens
In de Buitenpolder van Baardwijk vond deze groep tot nu toe in totaal 53 (48) nesten: 46 van de kievit, 1 van een Canadese gans, 2 van een knobbelzwaan, 2 van een meerkoet, 1 van een scholekster en 1 van een wulp. Van de kievitsnesten zijn er 26 uit. Er worden er nog 6 bebroed. Er zijn 8 nesten gepredeerd, 3 nesten verlaten en 3 nesten gesneuveld door werkzaamheden. Het legsel van de scholekster wordt nog bebroed. De nesten van de knobbelzwanen en wulp zijn uit. Het nest van de Canadese gans is gepredeerd en de meerkoetennesten zijn verlaten.
De groep heeft tot heden weer enkele nesten meer gevonden dan vorig jaar en is over het aantal wel tevreden, maar niet over de verliezen en vooral de predatie. De stijgende lijn in de aantallen zien we hier al enkele jaren op een rij. Mooi dus, maar het blijft jammer dat het zoekgebied langzaam maar zeker kleiner wordt doordat er steeds meer percelen in gebruik genomen worden als industrieterrein.

Groep 2 en grasgroep o.l.v. Ad Hooijmaijers
Als vervanger van Ad meldde Gerard van Mierlo via zijn smartphone op de site Boerenlandvogels Nederland dat er inmiddels 31 (7) nesten gevonden zijn, 27 van de kievit, 2 van de wulp, 1 van een scholekster en 1 van een Canadese gans. Uit zijn 12 kievitslegsels, het scholeksterlegsel en één wulpenlegsel. Door werkzaamheden zijn het nest van de Canadese gans, het nest van een kievit en een wulp verloren gegaan. De overige legsels worden nog bebroed. In de vorige nieuwsbrief hebben we al vermeld dat de groep haar activiteiten voor het grootste deel verlegd heeft naar de westkant van Waalwijk en dat heeft haar, zoals nu ook weer blijkt, bepaald geen windeieren gelegd. Afgelopen week vielen hier ondermeer de vele vlinders op. De grasgroep staat nog steeds op non-actief. Hoewel, Gerard meldde dat hij als lid van de grasgroep afgelopen vrijdag tijdens het fietsen twee jonge wulpen zag lopen op de hoek van de Gansoyensesteeg en de Weteringweg. Dus toch een succesje voor de grasgroep! Hierbij ook nog enkele foto's van Gerard, gemaakt in hun zoekgebied!

Twee reebokken

Kleine vos

Foto's Gerard van Mierlo

Groep 3 o.l.v. Henk Pijnappels
Zij vonden tussen de Provinciale weg en de Bergsche Maas in totaal 29 (32) nesten, allemaal van de kievit. Na de dip van 2015 lijkt de situatie zich hier weer te stabiliseren op het niveau van voorheen. Van de 29 nesten zijn er tot nu toe 4 uitgekomen en worden er nog 9 bebroed. Er zijn tot nu toe al 16 legsels verloren gegaan, één door verlating, één door werkzaamheden en de rest (14) door predatie. Daar gaan we hierna nog even op in.

In de vorige nieuwsbrief vertelde Henk over predatie het volgende:

In de periode dat activiteiten van eierrapers landelijk nieuws waren, vond onze groep enkele weken op rij telkens een aantal lege nesten. Het betrof elke keer een groep nesten die min of meer bij elkaar in de buurt lagen. De ene week 4 (of 5) eieren in de nesten; de week erop helemaal leeg. Geen sporen van eierschalen in het nest en geen schaalresten in de buurt van het nest. De verliesoorzaak kan bijna niets anders zijn dan diefstal door rapers, dus predatie door de mens.

Kort daarna, op 9 mei, meldde Henk een bijzondere ervaring van zijn groep. Die stuurden we ook door naar Jochem Sloothaak. Hij was er blij mee en, zoals jullie gemerkt hebben, reageerde hij er op. We doen hierna graag nog eens verslag van Henk zijn ervaringen:
Vanaf een nabij gelegen akker zag onze groep hoe een kraai een kievitsnest tussen twee stokjes vond en er met een ei vandoor ging. Dat hij daarbij hevig werd belaagd door 3 kieviten maakte niets uit. Dit "schouwspel" herhaalde zich nog 3 keer waarbij de kraai telkens met het ei naar de maasdijk vloog. Hij kwam zelfs nog een 5e keer terug maar toen waren de eieren op. Vanaf een afstand van ca 150 m en een sloot ertussen moesten wij machteloos toekijken. Dit alles speelde zich af binnen 30 minuten.
Nu ik dit heb gezien kom ik terug op mijn eerdere conclusie over predatie door mensen. Als er dus geen schaalresten binnen ca 20 m rond het nest liggen (gelezen bij Brabants Landschap), dan kan het dus ook predatie door dieren zijn. Wellicht kunnen andere groepen hun voordeel doen met onze bevindingen. Onze negatieve ervaring werd deels goed gemaakt door 4 jonge viervoeters waarvan er een zo vriendelijk was zich te laten fotograferen voordat hij er als een ….. vandoor ging.

Wulp en haasje Foto's Henk Pijnappels

Ten behoeve van deze brief kwam er weer nieuwe informatie van Henk over predatie. Hij vertelt:
Na een slechte eerste ronde met veel predatie hopen wij op een betere 2e ronde. De akkers zijn met maïs ingezaaid en de boer hoeft er voorlopig niet meer op. Dat is gunstig en wij vonden vanaf half mei negen nieuwe legsels. Na onze ervaring met de kraai die precies het nest tussen de stokjes wist te vinden, besloten we nu om bij elk nest één stok aan de rand van de akker te zetten. Op het 'label' staat het aantal meters naar het nest. Zo deden we dat ook op 23 mei. Tijdens ons 'lopen' zijn er geen kieviten op de nesten. Dat weten de kraaien blijkbaar ook. Achter onze rug roven ze de eieren. Daarbij laten ze zich niet hinderen door een tientallen schijnaanvallende kieviten (waar komen die ineens vandaan??). Elk geroofd ei wordt aan de rand van de akker verorberd waarna de dief feilloos het nest terugvindt voor het volgende hapje. Stokjes aan de rand van de akker is dus ook geen oplossing. Wij besluiten om de kieviten een week met rust te laten en hebben dus afgelopen week op 30 mei niet meer gezocht.
Troost: op een weiland tussen Doeveren en de Gansoyense sluis kunnen we elke week een wulpenpaar met 3 jongen zien. De familie laat zich helaas niet in zijn geheel fotograferen; vader of moeder heb ik wel kunnen 'kieken'. In het gebied tussen de sluis en Bol.com bespeuren we nog meer wulpen. Johan Kuijsten heeft er totaal 9 verschillende gezien. In een sloot huisde een zwaan met kinderen. Ver buiten onze zoekgebieden, op Huis ter Heide achter de Spinder, bivakkeren een stuk of 20 vrijgezelle ooievaars; toch ook een beetje weidevogel?

Ooievaars op Huis ter Heide Foto Henk Pijnappels

Groep 4 o.l.v. Sonja van den Hurk

Op het westelijke deel van het Herptsche Veld aan ’t Zand, werden 7 (33) nesten gevonden, allemaal van de kievit. In de vorige nieuwsbrief werden er abusievelijk 8 gemeld. Er zijn 6 legsels uit en 1 verloren gegaan door bewerking. Tot nu toe een sterk achterblijvend resultaat t.o.v. vorig jaren. We moeten vrezen dat dit niet meer recht gezet kan worden. Sonja benadrukt nog eens dat er door de vele agrarische werkzaamheden op de percelen nauwelijks actie van de weidevogels was. Ook werd er op een aantal percelen grond van elders gebracht met de bijbehorende bewerkingen. Het grootste deel van de percelen hier is daarna omgezet in aardappelvelden met hoge ruggen, waarin geen kievitsnesten zijn gesignaleerd. Bovendien zijn deze percelen ook bijna niet te belopen. Blijkens een foto van Gerard van Mierlo werd er ten westen van Waalwijk wel een kievitsnest op zo’n aardappelrug aangetroffen.

Groep 5 o.l.v. Stans van Dongen

Tot en met 2 juni vond deze groep in haar zoekgebied, de omgeving van de Overstortweg en de akkers op het oostelijke deel van het Herptsche Veld, 30 (15) kievitsnesten. Een heel mooi aantal voor deze groep. Hiervan zijn er 13 uit en worden er nog 6 bebroed. Er zijn 11 legsels verloren gegaan, 3 door bewerkingen en 8 door predatie. Vooral de predatie op het Herptsche Veld, is hoog. Temeer daar predatieverliezen hier de laatste jaren erg laag waren. Vooralsnog is niet duidelijk waar dit door veroorzaakt wordt, rapers?

Groep 6 o.l.v. Henk Bergmans

Op het noordelijke deel van de Gorseweide vond deze groep 36 (26) nesten, te weten 32 kievitsnesten, 1 van een roodborsttapuit (op dezelfde plek als vorig jaar), 2 van een scholekster en 1 van een wilde eend. Inmiddels zijn pas 5 kievitslegsels en het legsel van de roodborsttapuit uit. Het eendennest is verloren gegaan door werkzaamheden. De scholeksterlegsels en 23 kievitslegsels worden nog bebroed. Er is 1 kievitslegsel gepredeerd en er zijn er 3 verloren gegaan door bewerking. Het aantal nesten is ten opzichte van vorig jaar gelukkig weer toegenomen.

Antoon en Dick onder hoogspanning en toch tijd voor koffie

Valeriaan langs de Koningsvliet Foto’s Harry en Marjan Keijzer

Groep 7 o.l.v. Dick Pol
Deze groep, actief op het zuidelijke deel van de Gorseweide, vond 35 (20) nesten, te weten 32 kievitsnesten en 3 nesten van een scholekster. Hiervan zijn een scholekster- en 7 kievitslegsels uit.
Er worden nog 2 scholeksterlegsels en 23 kievitslegsels bebroed. Er zijn 2 kievitsnesten verloren gegaan, 1 door bewerkingen en 1 door predatie. Ook bij deze groep zijn de resultaten aanmerkelijk beter dan vorig jaar.

Met z'n allen vonden we tot en met 2 juni 221 (181) nesten.
Hiervan zijn er 80 (36%) uit en worden er nog 86 (39%) bebroed. Er gingen tot nu toe 55 nesten (25%) verloren, te weten door bewerkingen (15), predatie (32) en verlating (8). Het aantal gevonden nesten, per begin juni, loopt duidelijk voor op dat van vorig jaar. Door de vroege start van de tweede legselronde verwachten we vanaf nu nog maar heel weinig nieuwe nesten te vinden. Opmerkelijk zijn de grote verliezen, vooral door predatie. Het is niet aantoonbaar, maar we vrezen dat er toch eierrapers bezig geweest zijn.

Zij hebben een goede kans! Respectievelijk pul van wulp en kievit Foto's Gerard van Mierlo

En verder ….

Problemen met PDA's houden aan
In onze eerste nieuwsbrief maakten we melding van de problemen met onze PDA's. We prezen ons na korte tijd gelukkig dat die problemen verholpen waren. Maar helaas, begin mei ging het weer mis. Ook nu bleek de oorzaak niet bij de PDA's te liggen, maar aan het invoersysteem. Als een PDA doorlopend door één en dezelfde groep gebruikt wordt, gaat tot nu toe alles goed, maar bij wisseling van groep, wat bij drie van onze vier apparaten het geval is, ontstaan de problemen. Boerenlandvogelbescherming Nederland probeert het invoersysteem voor hun site doorlopend te verbeteren. Zoals wij (Antoon en Harry) begrepen hebben, concentreren zij zich hierbij op de invoer met de smartphone (met internet). Die blijkt inmiddels heel veel gebruikt te worden. Het gebruik van PDA's is in vergelijking daarmee vrij beperkt en wordt nu de dupe van deze ontwikkeling. Wij zijn hier natuurlijk niet blij mee en hebben ons ongenoegen en teleurstelling ook kenbaar gemaakt. Inmiddels is het ons wel duidelijk, dat we hier niets mee bereiken en mee zullen moeten gaan in de nieuwe ontwikkeling. Dit betekent gebruik van één PDA door steeds één en dezelfde groep. Hoelang dit goed blijft gaan, moet nog blijken. Daarnaast verwachten we dat we geleidelijk aan over zullen moeten stappen op de smartphone of het boekje moeten blijven gebruiken.
We (Antoon, Gerard en Harry) hebben inmiddels nestgegevens ingevoerd met onze smartphones en, het moet gezegd worden, dat gaat inderdaad veel gemakkelijker dan met de PDA. Wat gaan de ontwikkelingen op dit gebied snel!
We zullen dit onderwerp zeker aan de orde stellen op onze evaluatieavond aan het einde van dit seizoen en dan samen bezien hoe we verder gaan met de invoer van legselgegevens op de landelijke site.

Excursie coördinatoren
Op zaterdag 20 mei hebben Henk Bergmans en Harry onder prima weersomstandigheden deelgenomen aan de jaarlijkse excursie van het Brabants Landschap voor weidevogelcoördinatoren. Dit jaar stonden op het programma:
Het nieuwe natuurgebied Hemelrijkse Waard te Oijen,
Een graslandbedrijf met plasdrassituatie (golfplaatplasdrassen) te Lithoijen,
Een demonstratie met de drone van het Brabants Landschap te Lithoijen.

Hemelrijkse Waard
Dit is een voormalig landbouwgebied ter grootte van 225 hectare. Het is omgetoverd in een nieuw riviernatuurgebied of wel teruggegeven aan de natuur. Door een 3 km lange geul langs de Maas te graven is het leefgebied voor planten en dieren in en langs de rivier flink vergroot. Je kunt hier door de ruige riviernatuur (nog in ontwikkeling) struinen, uitwaaien langs de Maas en genieten van een weids uitzicht vanaf de uitkijktoren bij de parkeerplaats Oijense Benedendijk te Oijen. Het gebied draagt bij aan verbetering van de ecologische waterkwaliteit, hoogwaterveiligheid en recreatieve beleving van de Maas. Het is al door veel dieren gevonden. Er is een dassenburcht en een beverburcht. Er komen dagelijks honderden vogels op het gebied af, zoals kluten, bergeenden, tal van ganzen, rietvogels en roofvogels als de buizerd en de torenvalk. Het gebied is vrij te bezoeken. Het beheer is dit voorjaar overgedragen aan Natuurmonumenten. Beheerder Fons Mandigers heeft ons hier 's ochtends met een goed verhaal en grote deskundigheid rondgeleid.

Fons Mandigers vertelt over de Hemelrijkse Waard Foto's Harry Keijzer

Golfplaatplasdrassen
's Middags, na de lunch, zijn we op bezoek geweest bij een agrarisch bedrijf waar voor de graslanden een **plasdras** situatie gecreëerd is op min of meer golvende percelen (**golfplaat**), zogenaamde **golfplaatplasdrassen**.

Kievit en kluut in plasdras Foto's Aad van der Pol VWG De Kulert Deurne

Met behulp van pompen en lage kades is hier een voor de weidevogels bijna ideale situatie ontstaan, met natte, drassige en droge terreindelen. Het was prachtig om te zien hoe de verschillende vogels, o.m. kievit, grutto, tureluur, kluut en zelfs steltkluut hier dankbaar gebruik van maakten. De kemphaan die hier ook gesignaleerd is, hebben we helaas niet gezien. Er is hier een kunstmatige situatie gemaakt, zoals die in het midden van de vorige eeuw op veel plaatsen in Nederland nog van nature voorkwam. De kosten van dit project (aanleg, beheer en compensatie voor de grondgebruiker) worden door diverse instanties, waaronder het Brabants Landschap, gedragen.

Demonstratie met de drone

Sinds kort beschikt het Brabants Landschap over een drone. Hiermee kunnen ten behoeve van de weidevogelbescherming nesten van broedende weidevogels met een infraroodcamera worden opgespoord. In sommige situaties kan dat natuurlijk heel handig zijn. Marco Renes en Ton Hannink gaven een demonstratie bij en boven een weiland in Lithoijen. De ontwikkelingen met de drone gaan snel en hij wordt steeds bruikbaarder. Zo nodig kunnen wij hier in voorkomende gevallen ook gebruik van maken.

De weidevogeldrone voordat die de lucht in gaat en toelichting van Marco Renes bij de laptop Foto's Harry Keijzer

Tot slot

Het weidevogelseizoen 2017 is al weer ver gevorderd. De laatste weken ervan zijn aangebroken. Het veldwerk zal zich hoogstwaarschijnlijk toespitsen op controlewerk. Succes met de laatste loodjes!

5 juni 2017, Henk Bergmans en Harry Keijzer